

Az olvasás, szövegértés értelmezése és jelentősége ma

Országjáró - 2025

Tanévkezdő Konferencia

Református Pedagógiai Intézet

Debreceni Református Kollégium

Dóczy Gimnáziuma

Steklács János

Pécsi Tudományegyetem

MTA-PTE Olvasási Fluencia és Szövegértés
Kutatócsoport
MTA-PTE Reading Fluency and Comprehension
Research Group

Tételmondatok

1. A szövegértés, olvasás fogalma, jelensége, jelentősége jelentősen megváltozott
2. Az olvasás tanulás
3. Minden tanár olvasástanár

1. A szövegértés, olvasás fogalma, jelensége, jelentősége jelentősen megváltozott

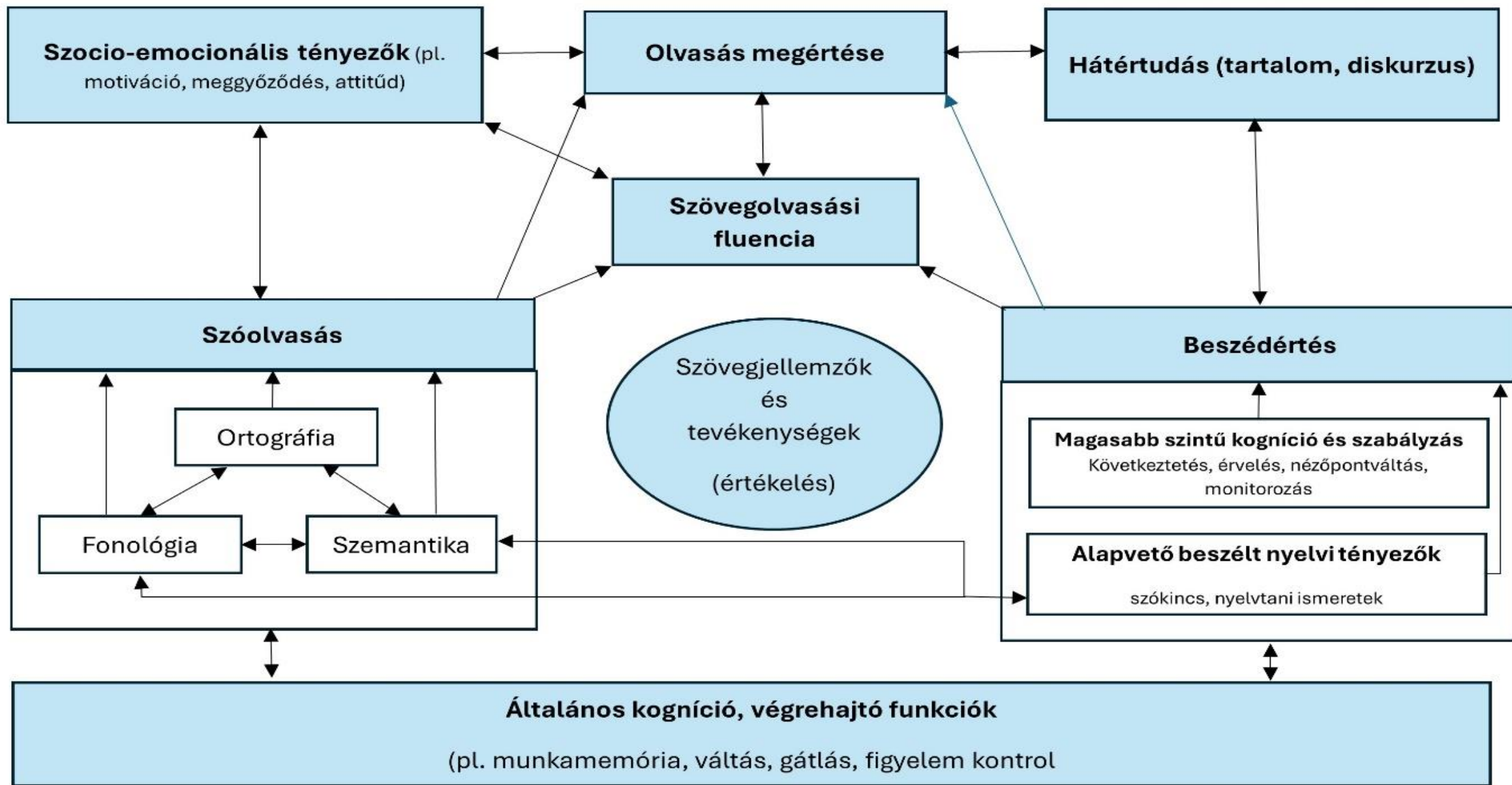
- Mit jelent tudni valamit? (Megértés)
- Információ, tudás
- Megértés, jelentéskonstrukció
- Dinamikus, aktív tudás, séma
- Alkalmazható, működő tudás
- Tudás és képesség
- Az információ és a tudás megszerzése

Ki érti, amit olvas? (Szöveg)

- Ki érti, amit olvas? (Szöveg)
- Mit jelent a szöveg?
- Mit jelent megérteni egy szöveget?
- Mitől függ az olvasás megértése?
- Fluencia és olvasási stratégiák

DIER; Az olvasás direkt és indirekt hatásainak modellje, (Kim, 2020)

Saját kutatásunkról

- 2022-24 MTA-PTE Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport
- Terminológia, definíciók, szakirodalom, szisztematikus áttekintés
- 2.évfolyam: 21 iskola, 658 másodikos tanuló, 2023. nov.- 2024. jan.
- 3.évfolyam: 20 iskola, 604 harmadikos tanuló, 2024.nov. - 2025.jan.
- 144 szavas mese: idő, helyesen olvasott szó, prozódia (hibatípus), értés
- ~~3. évfolyam: 289 szavas monda: idő, helyesen olvasott szó, prozódia (hibatípus), értés~~

- Háttérkérdőív, összefüggések keresése
- Hangos olvasás rögzítése
- Elemzés, értékelés két csoportban:
- 1. Idő, pontosság (gyógypedagógusok, logopédusok)
- 2. prozódia (tanítók, 0-15 pont)
- Vizsgálat célja:
 - Feltárás
 - Fejlődés
 - Összefüggések
 - Fejlesztés
- Fluencia index két típusa:
 - CORFI
 - Fantom változó (SEM)

Mit jelent a hangos olvasási fluencia?

- „A fluencia pontosságot, automatizáltságot és a hangos olvasás prozódiaját ötvözi, amelyek együtt segítik az olvasó jelentéskonstrukcióját. A hangos olvasás során mindez a szó egyszerű felismerése, azonosítása, a megfelelő tempó, a hangsúlyozás és az intonáció alkalmazása során mutatkozik meg. Az olvasási fluencia olyan tényező, amely mind a hangos, mind a néma olvasás során korlátozhatja vagy támogathatja a megértést.” (Schwanenflugel és Meisinger, 2010: 242. o.)

A hangos olvasás folyékonyságának három tényezője

1. Az olvasás ideje (tempó)
2. Az olvasás pontossága (helyesen olvasott szavak, tévesztések száma, típusai)
3. Az olvasás prozódiaja (Mennyire kifejező, értelmező, hasonló az élőbeszédhez?)

Adatelemzés, eredmények

Összefüggésvizsgálat

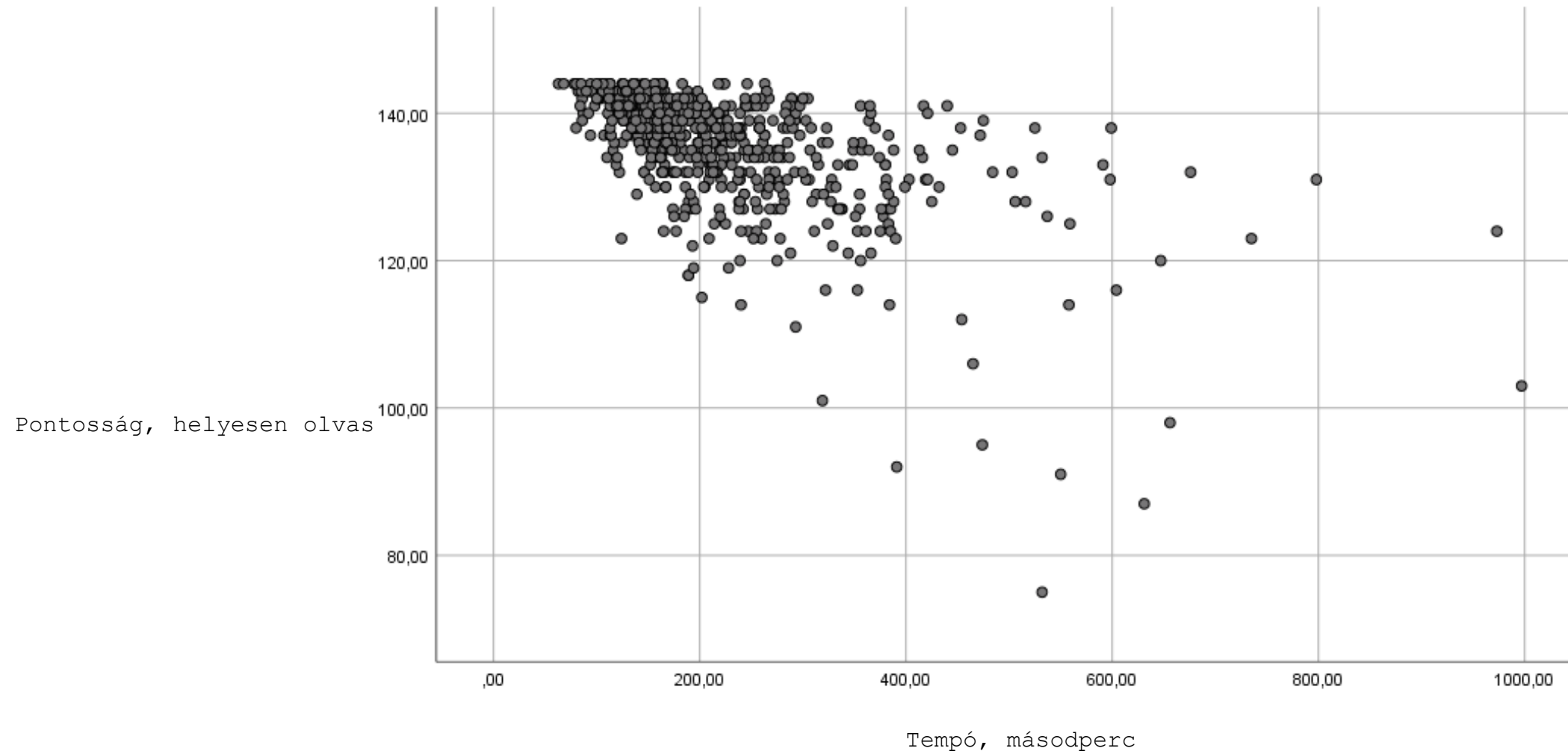
Tempó, pontosság, prozódia, szövegértés korrelációi

		Tempó	Pontosság	Prozódia	Szövegértés összpontszám
Tempó	Pearson korreláció	1	-,576**	-,715**	-,307**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N		648	648	648
Pontosság	Pearson korreláció	-,576**	1	,542**	,314**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	648		651	651
Prozódia	Pearson korreláció	-,715**	,542**	1	,375**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	648	651		656
Szövegértés összpontszám	Pearson korreláció	-,307**	,314**	,375**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	648	651	656	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

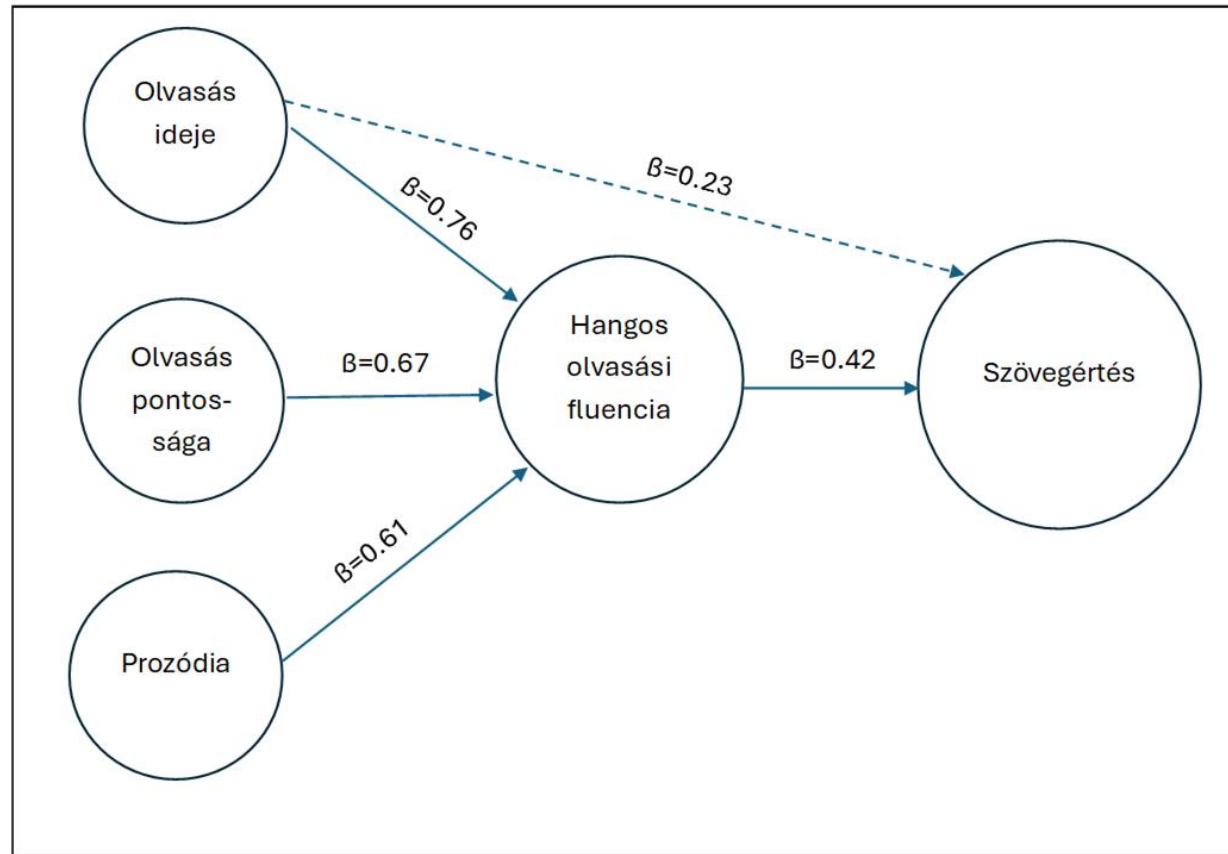
Az olvasás tempója és pontossága

SEM (Strukturális Egyenlet Modell) Moderált mediáció

A modell főbb eredményei (β értékek és direkt, indirekt hatások)

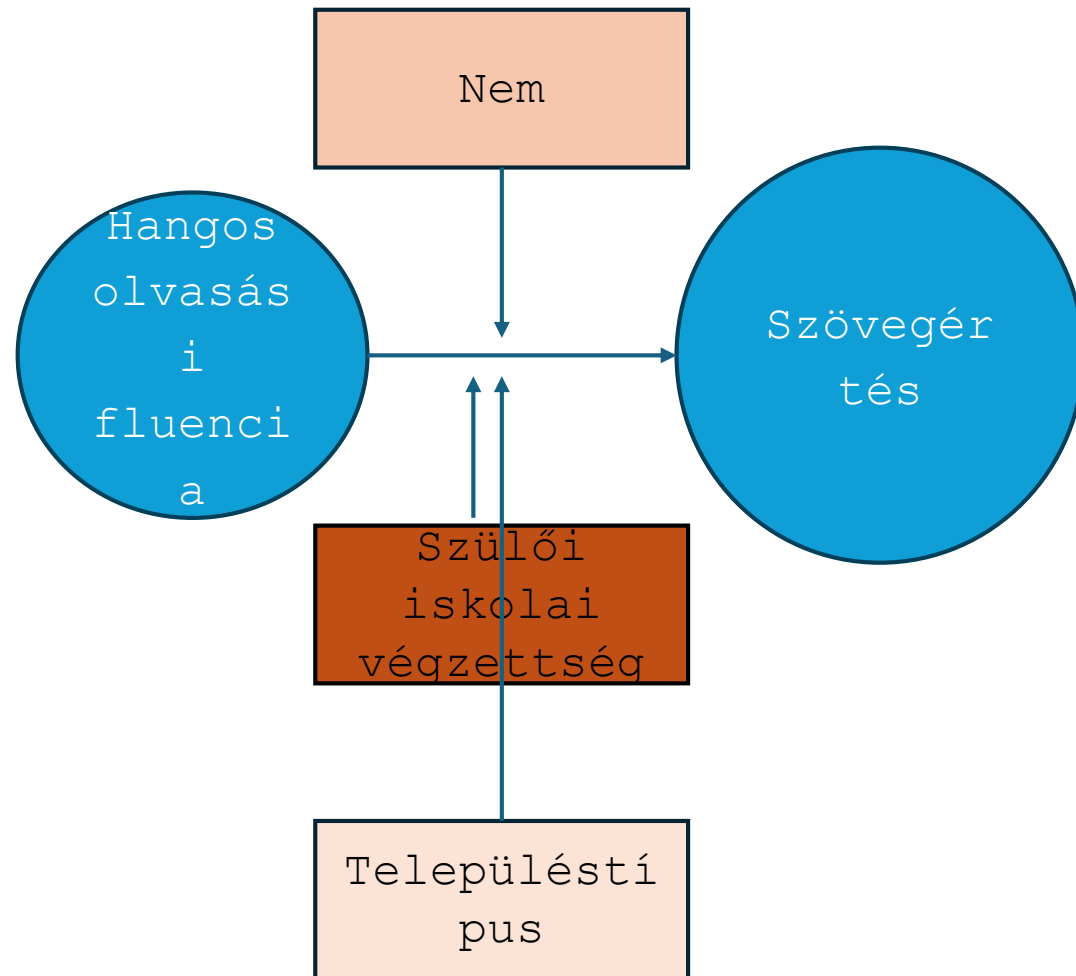

Útvonal	β (standardizált)	Szignifikancia (p)
Olvasás ideje → Fluencia	0.76	p < 0.001 ✓
Olvasás pontossága → Fluencia	0.67	p < 0.001 ✓
Prozódia → Fluencia	0.61	p < 0.001 ✓
Fluencia → Szövegértés	0.36	p = 0.004 ✓
Olvasás ideje → Szövegértés (direkt)	0.23	p = 0.026 ✓

Moderált mediációs útvonala

A moderált mediációs modell célja annak feltárása volt, hogy a fluencia milyen mértékben járul hozzá a szövegértés teljesítményéhez, illetve hogy ez a kapcsolat mennyiben függ olyan háttérváltozóktól, mint a nem, a szülők iskolai végzettsége és a településtípus.

Az eredmények azt mutatták, hogy a fluencia szignifikáns prediktora a szövegértésnek, ugyanakkor a hatás mértéke nem egységes minden alcsoportban. A nemi különbségek interakciós hatása arra utal, hogy a fluencia szövegértésre gyakorolt hatása a fiúknál valamivel kifejezettebb, mint a lányoknál. A szülői végzettség szempontjából elmondhatjuk, hogy magasabb végzettségű szülők gyermekei esetében a fluencia erősebben magyarázza a szövegértést. A településtípus moderációs hatása kevésbé volt szignifikáns, de trendként megfigyelhető volt, hogy városi környezetben a fluencia szerepe erősebben megjelenik.

Az eredmények értelmezése, gyakorlatba fordítása

- A három komponens szerepe.
- Az olvasás idejének kitüntetett szerepe.
- Tudjuk tanítani, hogy hogyan kell folyékonyan olvasni?
- Hogyan befolyásolja mindez a képességek és stratégiák szövegértés eredményességére gyakorolt hatását?

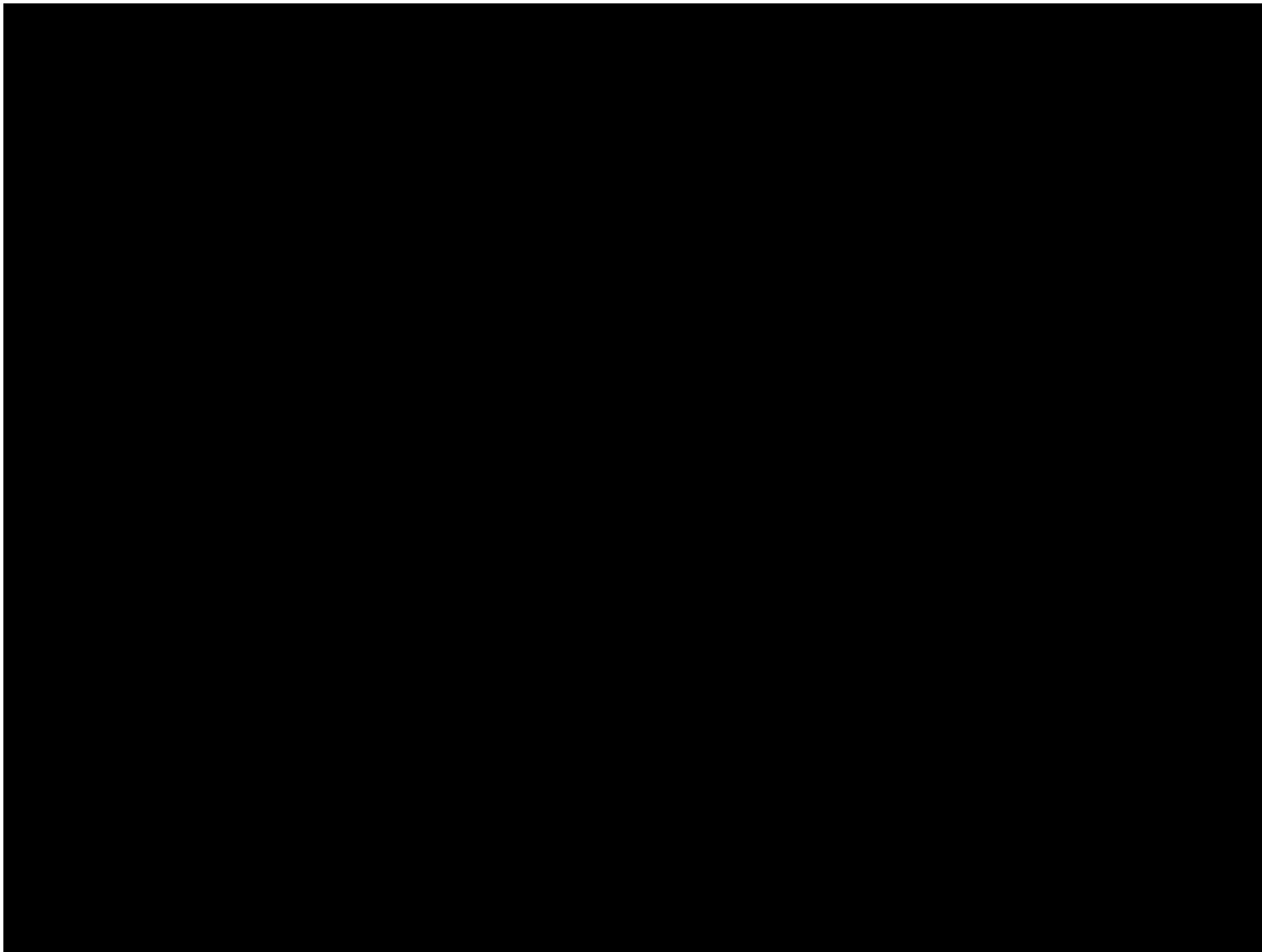
További tennivaló(in)k

- Longitudinális nyomonkövetés (horgony és évfolyam alapján elvárt szövegnehézség)
- Esetleges további kutatások (pl. gyengén és jól olvasók szókincse/nyelvi tudatossága/beszédértése/..., tekintetkövetéses vizsgálatok)
- Fluenciaindex validálása, fejlődésének leírása
- Fejlesztőkísérletek kidolgozása
- Távlati cél: első évfolyam közepétől monitorozó rendszer

Fejlesztés

- Online, papíralapú fejlesztő anyagok
- Olvass pontosan, gyorsan, szépen
- Olvashatósági indexek
- Személyre szabott értékelés, fejlesztés terve
- AI alapú rendszer
- Referencia szöveg, hangfelvétel, transzkript (leírás)
- A három tényező elemzése:
 - Tempó
 - Prozódia
 - Pontosság

2. Az olvasás tanulás

- Milyen jellemzői vannak a tantárgyamhoz kapcsolódó tudásnak?
- Milyen jellemzői vannak a tantárgyamhoz kapcsolódó tanulásnak?
- Milyen jellemzői vannak a tantárgyamhoz kapcsolódó szövegeknek?
- Milyen jellemzői vannak a tantárgyamhoz kapcsolódó olvasásnak, szövegértésnek?

3. Minden tanár olvasástanár

- Feladatom-e általában a tanulók olvasás, szövegértés képességének fejlesztése?
- Feladatom-e a tantárgyamhoz tartozó írásbeliség, olvasással kapcsolatos képességek fejlesztése a diákjaim körében?
- Mit tehetek tanárként a szövegértő olvasás fejlesztése érdekében?
- Jó gyakorlatok, tapasztalatok
- Módszertani körkép, feladatok

Egy etiópiai férfi, Kandákénak, az etiópiai királynénak magas rangú udvari tisztje és főkincstárosa épp Jeruzsálemben járt imádkozni. Visszatérőben kocsiján ülve Izajás prófétát olvasta. A Lélek indítást adott Fülöpnek: „Menj és szegődj a kocsi mellé!” Fülöp odasietett, és meghallotta, hogy Izajás prófétát olvassa. Megkérdezte: „Érted, amit olvasol?” „Hogyan érthetném – felelte –, ha nincs, aki megmagyarázza nekem?” Aztán arra kérte Fülöpöt, hogy szálljon fel és üljön mellé.

(ApCsel 8. 2)

Köszönöm a figyelmet!

